

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

Харківського національного
медичного університету,

д. мед. н., професор

Капустник В. А.

Витяг

з протоколу № 1

фахового семінару щодо попередньої експертизи наукової новизни, теоретичного та практичного значення результатів дисертаційної роботи аспірантки кафедри терапевтичної стоматології ХНМУ Демидової Поліни Ігорівни на тему: «Оптимізація лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу з використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 221 «Стоматологія»

26 лютого 2021 р.

м. Харків

Голова апробаційної ради: завідувачка кафедри стоматології ХНМУ, д. мед. н., професорка Соколова І. І.

Присутні члени комісії: д. мед. н., професор, зав. кафедри ортопедичної стоматології ХНМУ Янішен І. В., к. мед. н., доцентка кафедри терапевтичної стоматології ХНМУ Гармаш О. В., к. мед. н., доцентка Баглик Т.В., к. мед. н., доцентка Воропаєва Л.В., к. мед. н., асистентка Жданова Н.О., асистентка Стеблянко Л.В.

Усього присутніх: 3 члени фахового семінару із попередньої експертизи дисертаційних робіт, 4 науково-педагогічних працівники.

Порядок денний: Апробація дисертаційної роботи аспірантки кафедри терапевтичної стоматології ХНМУ Демидової П. І. на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 «Стоматологія» на тему: «Оптимізація лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу з використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів».

Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради ХНМУ протокол № 10 від 19.10.2017 року.

Науковий керівник: д. мед. н., професор, в.о. завідувача кафедри терапевтичної стоматології Є.М. Рябоконт.

Термін виконання 01.09.2017 – 31.08.2021 рр.

Рецензенти:

1. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри ортопедичної стоматології Харківського національного медичного університету Янішен І. В.;
2. Кандидатка медичних наук, доцентка кафедри терапевтичної стоматології Харківського національного медичного університету Гармаш О. В.

Із запитаннями до дисертанта та в обговоренні результатів роботи виступили: д. мед. н., професор, завідувач кафедри ортопедичної стоматології ХНМУ Янішен І. В.; к. мед. н., доцентка кафедри терапевтичної стоматології ХНМУ Гармаш О. В., завідувачка кафедри стоматології ХНМУ, д. мед. н., професорка Соколова І. І., к. мед. н., доцентка Воропаєва Л.В., к. мед. н., доцентка Баглик Т.В., к. мед. н., асистентка Жданова Н.О., асистентка Стеблянко Л.В.

На підставі доповіді Демидової П.І., відповідей на запитання, виступів рецензентів та дискусії одностайно ухвалили такий висновок:

Актуальність дисертаційного дослідження та його зв'язок з науковими планами Харківського національного медичного університету

На сьогодні існує великий інтерес до проблеми гіперчутливості зубів за рахунок значної розповсюдженості цього патологічного стану. За даними епідеміологічних досліджень, від гіперчутливості зубів страждають від 3% до 60 % дорослого населення та цей процент щорічно зростає. У більшості випадків гіперчутливість зубів виявляється в осіб середнього віку. Жінки страждають на гіперчутливість зубів, частіше ніж чоловіки.

Клінічно гіперчутливість зубів характеризується больовою реакцією зубів у відповідь на температурні, хімічні та механічні подразники.

Згідно з відомостями науковців найбільш актуальною є проблема гіперчутливості дентину зубів за рахунок оголення шийок зубів при захворюваннях пародонту. За даними зарубіжних та вітчизняних авторів поширеність гіперчутливості дентину становить приблизно 64,4-98%. У хворих на генералізований пародонтит гіперчутливість дентину може виникнути внаслідок оголення пришийкової ділянки зубів, прогресуючої втрати зубо-ясеневого з'єднання, після видалення зубних відкладень, а також у результаті рецесії ясен, яка досить часто виникає після клаптевих операцій та гінгівектомії.

Упродовж останніх років було запропоновано велику кількість методів лікування гіперчутливості дентину зубів, які включають як застосування лікарських засобів так, і застосування фізичних факторів.

Вчені усього світу вивчають ефективність низькоінтенсивного лазерного випромінювання при лікуванні гіперчутливості дентину. У дослідженнях *in vivo* та *in vitro*, застосовували діодні лазери з довжиною хвилі в діапазоні 635–830 нм. Вважається, що при використанні саме цього діапазону довжини хвиль спостерігається стимуляція активності клітин, що спричиняє різні ефекти, такі як протизапальні, судинні та знеболюючі. Науковці вважають, що лазерне випромінювання з довжиною хвилі в діапазоні 635–830 нм морфологічно суттєво не впливає на поверхню емалі або дентину, проте

невелика частка енергії лазера все одно досягає пульпи. Таким чином, НІЛВ може стимулювати клітинну метаболічну активність одонтобластів, стимулюючи дентиногенез.

Апіпрепарати на основі прополісу широко застосовується у стоматології, у тому числі й для лікування гіперчутливості зубів. Ефективність лікування обумовлена вмістом в прополісі високого рівня флавоноїдів, які своєю чергою при взаємодії з дентином формують кристали, які «прилипають» до поверхні дентину та закупорюють отвори в дентинних канальцях. Існують відомості, що натуральні гумоподібні субстанції, які містяться в прополісі, мають механізм дії схожий до механізму дії дентинних адгезивних матеріалів, таких як композити або лаки.

Аналіз значної кількості наукових публікацій, присвячених лікуванню гіперчутливості дентину зубів, яка виникає за рахунок оголення шийок зубів при захворюваннях пародонту, свідчить про складність й багатоаспектність цього процесу. Але, на жаль, досить часто вони виявляються недостатньо ефективними. У зв'язку з цим існує нагальна потреба в обґрунтуванні та розробленні більш результативних методів лікування гіперчутливості дентину у хворих на генералізований пародонтит.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано згідно з комплексним планом наукових досліджень Харківського національного медичного університету МОЗ України і є складовою частиною загальної теми науково-дослідної роботи з проблеми «Стоматологія» «Характер, структура та лікування основних стоматологічних захворювань», № держ. реєстрації 0116U004975.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна

Уперше поєднано застосування низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів для підвищення ефективності лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит.

Розширені наукові дані щодо показників електрозбудливості пульпи при лікуванні гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит при

поєднаному застосуванні апіпрепарату та низькоінтенсивного лазерного випромінювання.

Уперше досліджено зміни мікроструктури дентину у вигляді обтурації дентинних каналців унаслідок поєднання використання низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів *in vitro*.

Уперше обґрунтовано та розроблено спосіб лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит з поєднаним використанням апіпрепарату та низькоінтенсивного лазерного випромінювання.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, базується на глибокому вивченні автором джерел інформації, науково-інформаційного пошуку щодо даної проблеми, підтверджується методологічно правильною побудовою, достатньою кількістю обстежених пацієнтів, застосуванням сучасних методів досліджень, усебічним статистичним аналізом одержаних результатів з використанням комп'ютерної техніки. Результати отримано на апаратурі, яка пройшла державний метрологічний контроль.

Робота переконливо обґрунтована, наукові положення, висновки та рекомендації достовірні, повністю випливають з фактичного матеріалу, мають теоретичне й практичне значення.

Наукове та практичне значення одержаних результатів

У дисертаційній роботі представлено теоретичне та практичне обґрунтування й пропозиції практичного вирішення наукового завдання – підвищення ефективності лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу.

На підставі клінічних та лабораторних досліджень науково обґрунтовано й запропоновано спосіб лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу шляхом поєднаного застосування настоянки прополісу та низькоінтенсивного

лазерного випромінювання. Такий спосіб має високий клінічний ефект та стійкість отриманого результату у зниженні рівня болю у хворих, які страждають на гіперчутливість зубів.

Використання результатів роботи

Отримані результати дослідження впроваджені в практику лікування хворих у центрі стоматології Івано-Франківського національного медичного університету, комунальному закладі охорони здоров'я «Харківська міська стоматологічна поліклініка №2», комунальному некомерційному підприємстві «Міська стоматологічна поліклініка №4» Харківської міської ради, у навчально-лікувальному центрі «Університетська клініка» Буковинського державного медичного університету. Результати наукової роботи впроваджено в навчальний процес на кафедрі терапевтичної стоматології ХНМУ та на кафедрі стоматології ХНМУ МОЗ України, на кафедрі стоматології та терапевтичної стоматології ХМАПО, на кафедрі терапевтичної стоматології Буковинського державного медичного університету.

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях

За темою дисертації опубліковано 16 наукових праць, зокрема 7 статей, з них - 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття - в іноземному виданні, що є в переліку наукометричної бази Scopus, та 1 стаття - в іншому виданні, 1 патент України на корисну модель та 8 публікацій – у матеріалах вітчизняних і міжнародних наукових конгресів, з'їздів та конференцій.

Праці, у яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Demydova P.I. Diode laser irradiation combined with propolis application as a treatment for dentine hypersensitivity. *Journal of Stomatology*. 2020. №73(4). P.170-175. DOI: <https://doi.org/10.5114/jos.2020.98312>.
2. Демидова П.І., Рябоконт Є.М. Результати лікування гіперестезії зубів із комбінованим використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів. *Art of medicine*. 2020. №3(15). С. 57-61. DOI: <https://doi.org/10.21802/artm.2020.3.15.57>. (Дисертанткою особисто

зібрано клінічний матеріал, виконано статистичну обробку отриманих результатів, підготовлено статтю до друку).

3. Демидова П.І Віддалені результати лікування гіперестезії зубів із використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів. *Український журнал медицини, біології та спорту*. 2020. Том 5, № 4 (26). С. 279-284. DOI: <https://doi.org/10.26693/jmbs05.04.279>.
4. Демидова П.І Порівняльна оцінка мікроструктури дентину зубів при комбінованому використанні низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів методом растрової електронної мікроскопії. *Проблеми безперервної медичної освіти та науки*. 2020. № 3(39). С. 77-81. DOI: <https://doi.org/10.31071/promedosvity2020.03.077>
5. Демидова П.І., Рябоконт Є.М. Клінічна ефективність лікування гіперестезії зубів із використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та настойки прополісу у хворих на генералізований пародонтит. *Вісник проблем біології і медицини*. 2020. №3 (157). С. 322-326. DOI:10.29254/2077-4214-2020-3-157-322-326 (Авторкою здійснено порівняльне оцінювання ефективності лікування, статистичне опрацювання даних, аналіз результатів).
6. Демидова П.І., Рябоконт Є.М. Результати лікування гіперчутливості зубів при поєднаному використанні низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродукту. *Вісник проблем біології і медицини*. 2020. №4 (158). С. 329-332. DOI:[10.29254/2077-4214-2020-4-158-329-332](https://doi.org/10.29254/2077-4214-2020-4-158-329-332) (Авторкою здійснено обстеження пацієнтів, проведення електроодонтометричних досліджень, статистичне опрацювання даних, аналіз результатів).

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Демидова П.І. Зміни мікроструктури дентину зубів при комбінованому використанні низько-інтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів методом растрової електронної мікроскопії. *Медицина*

- третього тисячоліття: Збірник тез міжвузівської конференції молодих вчених та студентів* (м. Харків, 20-22 січня 2020р.). Харків, 2019. С. 494-496.
2. Демидова П.І. Результати растрової електронної мікроскопії дентину зубів при комбінованому використанні низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів. *XXIV Міжнародний медичний конгрес студентів та молодих вчених: Матеріали конгресу* (м. Тернопіль, 13-15 квітня 2020 р.). Тернопіль, 2020. С. 69.
 3. Demydova P.I. Evaluation of the effectiveness of diode laser irradiation combined with propolis application in the dentine tubule occlusion using scanning electron microscopy. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку стоматологічної освіти, науки та практики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 15-16 травня 2020 р.). Харків, 2020. С. 38-40.
 4. Демидова П.І. Результати лікування гіперестезії зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу із використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів. *Khiasm: збірник мат. науково-практичної конф. студентів, молодих вчених та лікарів.* (м. Харків, 22 травня 2020 р.). Харків, 2020. С. 86-87.
 5. Демидова П.І. Порівняльна оцінка результатів лікування гіперестезії зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу із використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Дніпро, 28-29 травня 2020 р.). Дніпро, 2020. Т.1. С. 333-334.
 6. Demydova P.I. Evaluation of the effectiveness of diode laser irradiation and application of propolis on the dentine tubule occlusion using scanning electron microscopy. *Стоматологія Придніпров'я 2020: збірка тез VI всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Запоріжжя, 22 жовтня 2020 р.). Запоріжжя, 2020. С.30-31.
 7. Результати лікування гіперчутливості зубів із використанням поєданого

впливу низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродукту. *Мультидисциплінарний підхід в ортодонтичному лікуванні: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Полтава, 12-13 листопада 2020 р.)*. Полтава, 2020. С.33.

8. Usage of low-level laser therapy and bee products as treatment of dentine hypersensitivity. Матеріали 81st LYSICon (м. Львів, 21-23 жовтня 2020 р.). Львів, 2020. С.196-197.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Патент на корисну модель № 145223 UA МПК (2020.01) А61С 5/00 А61N 5/067 (2006.01) Спосіб лікування гіперестезії твердих тканин зубів при генералізованому пародонтиті/ Демидова П.І., Рябоконт Є.М.; заявник та патентовласник ХНМУ. – № u 2020 04119; заявл. 07.07.2020; опубл. 25.11.2020, Бюл. № 22. *(Дисертантка особисто розробила авторську методику – спосіб лікування гіперестезії твердих тканин зубів при генералізованому пародонтиті, провела клінічну апробацію та оформила формулу винаходу)*.
2. Демидова П.І., Рябоконт Є.М. Сучасні погляди на етіологію, патогенез та лікування гіперестезії зубів. *Експериментальна та клінічна стоматологія*. 2018. № 4(05). С. 3-7. *(Авторкою проведено аналіз наукових публікацій стосовно лікування гіперчутливості зубів)*.

Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертаційного дослідження

Наукове дослідження очної аспірантки Демидової П.І. на тему: «Оптимізація лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу з використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів» комісією з питань етики та біоетики Харківського національного медичного університету визнано таким,

що відповідає загальноприйнятим нормам моралі, вимогам дотримання прав, інтересів та особистої доступності учасникам дослідження.

Ризик для суб'єктів дослідження під час виконання роботи відсутній. Учасники дослідження інформувалися про всі аспекти, пов'язані з метою, завданнями, методиками та користю дослідження.

Лабораторні та інструментальні методи досліджень є загальноприйнятими. Демидова П.І. у своїй діяльності керувалася гуманними цілями, гідно виконувала свої обов'язки та діяла на благо хворих.

Мета та завдання дисертації є науково обґрунтованими, використані методи дослідження є безпечними.

Висновки та рекомендації не пов'язані з безпосереднім ризиком для здоров'я пацієнтів, порушенням їх прав чи морально-етичних норм, приниженням людської гідності або дискримінацією. Експерименти на людині не проводились.

Ухвалили: ЕК не заперечує проти подання до офіційного захисту дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) очної аспірантки кафедри терапевтичної стоматології ХНМУ Демидової Поліни Ігорівни на тему: «Оптимізація лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу з використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів» та вважає, що описані в дисертаційній роботі методи дослідження, використовувалися з дотриманням прав людини, відповідно до чинного в Україні законодавства, відповідають міжнародним етичним вимогам і не порушують етичних норм у науці та стандартів проведення біомедичних досліджень (протокол №7 засідання комісії з питань етики та біоетики Харківського національного медичного університету від 15.12.2020 р.)

Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертація викладена українською мовою, написана грамотно, професійно, легко сприймається. Матеріал викладено послідовно, логічно, висновки відповідають меті та завданням роботи, що свідчить про

кваліфікаційну фахову підготовку автора.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту

Дисертація присвячена оптимізації лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу з поєднаним використанням низько-інтенсивного лазерного випромінювання та апіпродукту.

Дисертаційне дослідження за даною тематикою відповідає науковому напрямку 2.3 - експериментальне та клінічне розроблення методів лікування основних стоматологічних захворювань і впровадження їх у стоматологічну практику, що відповідає паспорту спеціальності 14.01.22– стоматологія.

Рекомендація дисертації до захисту

Дисертація очної дисертантки кафедри терапевтичної стоматології Харківського національного медичного університету Демидової Поліни Ігорівни на тему: «Оптимізація лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу з використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпродуктів», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 221 «Стоматологія» є закінченою кваліфікаційною науковою працею, яка містить науково обґрунтовані результати проведеного здобувачкою дослідження, які розв'язують наукові завдання щодо підвищення ефективності лікування гіперчутливості зубів у хворих на генералізований пародонтит хронічного перебігу шляхом поєданого впливу фізичних та медикаментозних ефектів із використанням низькоінтенсивного лазерного випромінювання та апіпрепарату, що має суттєве значення для стоматології.

За своїм обсягом і рівнем досліджень, теоретичною та практичною цінністю, науковою новизною результатів, об'єктивністю та обґрунтованістю висновків дисертаційна робота Демидової Поліни Ігорівни відповідає вимогам

пункту 10 Порядку проведення експерименту зі присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 та вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, які висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD), а здобувачка заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 221 «Стоматологія»

Результати голосування: за – 7 голосів, проти – 0 , утрималося – 0.

Голова фахового семінару:

д. мед. н., професорка, завідувачка
кафедри стоматології ХНМУ

I.I. Соколова

Рецензенти:

д. мед. н., професор, завідувач
кафедри ортопедичної стоматології ХНМУ

I. В. Янішен

к. мед. н., доцентка
кафедри терапевтичної стоматології ХНМУ

O. В. Гармаш